

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Legenda aurea sanctorum, sive Lombardica historia

Jacobus <Genua, Erzbischof>

[Lyon], 20. Juli 1486

De sancta Cecilia clxv

[urn:nbn:de:bsz:31-289352](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-289352)

De sancta

Cecilia

lum eius duci se faciens vni⁹ oculi lumen recepit
 Que ad ppria reuerfa in alio grauiter torqri se
 sensit. Cū vero iterū ei⁹ merita implozasser. appa
 ruit ei dicēs. Accedēs ad altare fac cū corpali tu
 os oculos vtilari. z sic recipies sanitatē. Que cū
 iussa cōpleuisset sanitatē recepit. **C**ur qdā the
 odo:us nomine maguntin. diocesis. in genibus z
 crurib⁹ diu grauissime infirmat⁹. ita vt nō posset
 peigere nisi ab alijs portaretur. vorum fecit q se
 pulcrū sancte elizabeth cū oblationibus visitaret
 Et cum locus eius a tumulo tm̄ per decem milia
 ria distaret. vit in octo dieb⁹ potuit puenire. Cū
 vero ibidem per quatuor septimanas mansisset. z
 nullū remediū impetraffer. domū redibat. Cūq
 in loco quodā iuxta alū infirmū decumbēs quie
 sceret. vidit in somnis quēndā ad se venientē z a
 qua totalr perfunderē. Qui euigilans. ptra so
 cium iratus ait. Quare me aqua totalr pfudisti?
 Qui ait. Ego te nō pfudi. Sed credo q illa pfusio
 erit tibi causa salutis. Ille igitur surgens. z se sa
 natum totalr inueniēs. baculos sup humerū po
 suit. z ad tumulū sancte elizabeth rediens. z grās
 agens letus adpropria remeauit.

De sancta cecilia. drv. A

Cecilia quasi celi lilia. vel cecis via. veta
 celo z lia. Uel cecilia quasi cecitate carēs
 Uel hō a celo z leos qd est ppl's. fuit em̄
 celeste liliū per virginitaris pudorē. Uel dī liliū.
 qz habuit candorē mūdicie. virozem pfaētie. odo
 rem bone fame. fuit z cecis via per exēpli infoz

mationem. celum per iugem ptemplationem. lia
 per assiduā operationē. Uel dī celū: qz sicut dicit
 ysidorus. celum pfi volubile. rotundū z ardens
 esse dixerūt. sic z ipsa fuit volubilis p operationē
 sollicitā. rotūda per perseuerantiā. ardens pcha
 ritatē succensam. fuit etiā cecitate carēs p sapi
 entie splendorē. fuit z celū ppli: qz in ipsa tanq
 in celo spūali ppl's ad imitandū inuictur solem.
 lunam z stellas. id est. sapiētie ppicacitatē. fidei
 magnanimitatē. z virtutū varietatē.

Cecilia virgo pclarissima ex nobili roma
 noz genere exorta. z ab ipsis cunabulis
 in fide christi nutrita. absconditū semper
 euangelū xp̄i gerebat in pectore. z nō dieb⁹ neq
 noctib⁹ colloquijs diuis z orōne cessabat. suāq
 virginitarē pseruari a dño exorabat. Cum autem
 cuidā iuueni nomine valeriano desponsata fuisset
 z dies nuptiaz instituta esset. illa subrus ad car
 nem cilicio erat induta. z desup deauratis vesti
 bus tegebatur. Et cantātib⁹ organis: illa in cor
 de soli dño decārabat dicēs. fiat dñe cor meum z
 corpus meū immaculatū: vt non pfundat. Et bi
 duanis ac triduanis ieiunijs orans cōmendabat
 dño qd timebat. Venit autē nox in qua suscepit
 vna cū sponso suo cubiculi secreta silencia. Et ita
 eum alloquitur. O dulcissime atqz amātissime iu
 uenis. est mysteriū qd tibi pfitear. si modo tu iura
 tus asseras tota te illud obseruātia custodire. Ju
 rar valerianus se illud nulla necessitate detegere
 nulla pdere ratione. Tūc illa ait. Angelū dei ha
 beo amatozē qui nimio zelo custodit corpus meū.
 Sic si leuiter senserit q tu me polluto amore con
 tingas. statim feriet te. z amittes florē tue gra
 tissime iuuetutis. Si autē cognouerit q me sine
 ro amore diligas. ita quoqz diligit te sicut me. et
 oñdet tibi gloriam suam. Tūc valerian⁹ nutu dei
 correctus ait. Si vis vt credā tibi: ipm angelum
 michi ostēde. z si vere probauero q angel⁹ sit fa
 ciam qd hortaris. Si autē virū alium diligis. te z
 illum gladio feriā. Cui cecilia dixit. Si in deū ve
 rum credideris. z te baptisari pmiseris ipsum vi
 dere valebis. Uade igitur in terciū miliariū ab
 vrbē via q p̄ nūcupatur. z paupib⁹ quos illic
 inuenies dices. Cecilia me misit ad vos vt osten
 datis michi sanctū senē vibanū: qm̄ ad ipsum ha
 beo secreta mādata que perferā. Hunc dū tu vide
 ris: indica ei oīa verba mea. z postq ab eo puri
 ficatus fueris z redieris angelum ipsum videbis.
 Tūc valerian⁹ p̄xit. z scdm̄ signa que acceperat
 sanctū vibanū ep̄m̄ intra sepulcra martirū latitā

z iij

De sancta

rem inuenit. Cuius ei omnia verba cecilie dixisset ille manus ad celum pandens cum lacrimis ait. Domine ihesu christe seminato: casti filij. suscipe seminum fructus que in cecilia seminasti. Domine ihesu christe pastor bone. cecilia famula tua quasi apis tibi argumetosa deseruit. Nam sponsus quem quasi leonem ferocem accepit ad te quasi agnum mansuetissimum destinauit. Et ecce subito apparuit senex quidam mucis vestibus indutus: tenens librum aureis litteris scriptum. Quem videns valerianus pro nimio timore quasi mortuum cecidit. et a senex leuatus sic legit. Unus deus. vna fides. vnum baptisma. vnum deus et pater omnium: qui super omnes. et pater omnia. et in omnibus nobis. Cuius hec legisset. dixit ei senex. Credis ita esse an adhuc dubitas? Tunc exclamauit dicens. Non est aliud quod verius credi possit sub celo. Statimque illo disparere valerianus a sancto urbano baptisma suscepit. Et rediens cecilia cum angelo loquentem in cubiculo inuenit. Angelus autem duas coronas ex rosas et liliis in manu habebat. et vnam cecilie et alteram valeriano tradidit dicens. Istas coronas immaculato corde et mundo corpore custodite: quia de paradiso dei eas ad vos attuli. nec vnum marcescet. nec odorem amittent. nec ab alijs nisi quibus castitas placuerit videri poterunt Tu autem valeriane quoniam filio credidisti pete quodcumque volueris. et sequaris. Cui valerianus. Nichil michi in vita existit dulcius quam vnicuius fratris mei affectus. Peto igitur ut et veritatem ipse mecum agnoscat. Cui angelus. Placet domino petitio tua. et ambo cum palma martirij ad dominum venietis.

Post hec ingressus tiburcius frater valeriani cum nimium rosas sensisset odorem dixit. Viri: hoc tempore rosas hic odor et lilioz vnde respiret. Nam si ipsas rosas vel lilia in manibus meis tenerem: nec sic poteram odorem amara tantum michi suauitatis infundere. Confiteor vobis ita sum refectus: ut putem me totum subito immutatum. Cui valerianus. Coronas habemus quas tui oculi videre non preualent. floreo colore et nullo cadore vernantes. et sicut me interpellante odorem sensisti. sic et si credideris videre valebis. Cui tiburcius. In somnis hoc audio an in veritate ista tu loquaris valeriane? Cui valerianus. In somnis vsque modo fui: et iam nunc in veritate manem. Ad quem tiburcius. Quis hoc nosti? Et valerianus. Angelus domini me docuit quem tu videre poteris si tu purificatus fueris. et omnibus ydolis abrenunciaueris.

Huic miraculo de coronis rosarum ambrosio. testis in prefatione sic dicens. Sancta cecilia celesti dono repleta ut martirij palmam assumeret. ipsum mundum et cum thalamis execrata. Testis est

Cecilia

valeriani coniugis et tiburcij puocato pfectio quos domine angelica manu oderiferis floribus coronasti. Quos virgo duxit ad gloriam. mundus agnouit. quantum valeat deuotio castitatis. Hec ambrosius.

Tunc cecilia euidenter ostendit ei omnia ydola esse insensibilia et muta. ita ut tiburcius ruderet accideret. Qui ista non credit pecus est. Tunc cecilia osculans pectus eius dixit. Hodie te farcor: meum esse cognatum. Sicut enim amor dei fratrem tuum michi coniugem fecit. ita te michi cognatum preceptus faciet ydolorum. Adde igitur cum fratre tuo ut purificationem accipias. et angelicos vultus videre valeas. Dixitque tiburcius fratri suo. Obsecro te frater ut michi dicas ad quem me ducitur? Cui valerianus. Ad urbanum episcopum. Cui tiburcius. De illo urbano dicitur qui rotens damnat est. et adhuc in lateribus commoratur. Dic si inuentus fuerit cremabitur. et nos in illius flammis pariter inuoluemur. et dum querimus diuinitatem latentem in celis. incurremus furorē exurentem in terris. Cui cecilia. Si hec sola esset vita iuste hanc perdere timerem. Est autem alia melior que nunquam amittitur quam nobis dei filius enarrauit. Omnia enim que facta sunt filius ex patre genuit prodidit. Uniuersa autem que prodata sunt ex parte precedens spiritus animauit. Sic igitur filius dei in mundum veniens verbis et miraculis aliam vitam esse nobis monstrauit. Cui tiburcius. Certe vnum deum esse asseris. et quod nunc tres esse testaris? Respondit cecilia. Sicut in vna hominis sapientia sunt tria. scilicet ingenium. memoria et intellectus sic et in vna diuinitatis essentia tres persone esse possunt. Tunc cepit ei de aduentu filij dei et passione predicare. et multas pergruitates ipsius passionis ostendere. Nam ideo inquit filius dei est tentus: ut gentem humanam dimittat peccato detentum. Benedictus maledicatur. ut homo maledictus benedictione persequaretur. Illud se patitur ut homo ab illusionem demonum liberetur. Spicam coronam accepit in capite: ut a nobis sententiam auferat capitalem. sed suscepit amarum: ut sanaret hominis dulcem gustum. Expoliatus: ut parentum nostrorum nuditatem aperiat. In ligno suspensus dicitur: ut lignum purificationem tollat. Tunc tiburcius fratri suo dixit. Miserere mei. et perduc me ad hostem dei ut purificationem accipiam. Ductus igitur et purificatus: angelos dei sepe videbat. et omnia que postulabat prius obtinebat.

Valerianus igitur et tiburcius elemosinis insistebat. et sanctorum corpora quos almachi prefectus occidebat sepulture tradebat. Quos almachi ad se vocans. cur pro suis sceleribus damnatos sepeliret inquisiuit. Cui tiburcius. Utinam illoz serui essemus quos tu dam-

De sancta

Cecilia

atos appellas. Qui p̄tēpserūt illud qđ videtur esse ⁊ non est. ⁊ inuenerūt illud qđ non videt esse ⁊ est. Cui p̄fectus. Quid naz est illud? Et tiburci? Qđ videt esse ⁊ nō est. est om̄e qđ in hoc mūdo est qđ hominē ad nō esse p̄ducit. Qđ vero nō videtur esse ⁊ est. est vita iustoz ⁊ pena maloz. Cui p̄fectus. Non puto qđ mente tua loquaris. Tūc iuberet astare valerianū dicens ei. Qm̄ nō est sani capitis frater tuus. tu saltē poteris sapiēter dare responsū. Constat plurimū vos errare qđ gaudia respicitis. ⁊ oīa inimica gaudijs affectatis. Tūc valerian⁹ se vidisse ait glaciali tpe ociosos iocantes. ⁊ oparios agricolos deridentes. Sed estuo tpe dum aduenissent gloriosi fructus laboz. gaudentibus illis qđ putabātur vani ceperūt flere qui videbātur vrbani. Sic ⁊ nos nūc quidē sustinem⁹ ignominia ⁊ laborē. in futuro autē recipiem⁹ gloria ⁊ eternā mercedē. Vos autē nunc trāsitorū habetis gaudiū. in futuro autē inuenietis eternū luctum. Cui p̄fect⁹. Ergo nos inuictissimi principes eternū habebim⁹ luctū. ⁊ vos p̄sonē vilissime p̄petuū possidebitis gaudiū? Cui valerian⁹. Hominationes estis non principes. tpe nostro nati citius moriuntur. ⁊ decorationē plus omnibus redduntur. Dixit autē p̄fect⁹. Quid verboz circuitu immoramur? Offerte dijs libamīa ⁊ illes abscedite. Sācti r̄nderunt. Nos deo vero quotidie sacrificiū exhibemus. Quib⁹ p̄fectus. Qđ est nomen eius? Cui valerian⁹. Nomē ei⁹ inuenire nō poteris etiā si pennis volaueris. P̄fect⁹ dixit. Ergo iupiter nomē dei nō est? Cui valerian⁹. Nomē homicide ⁊ stupratoris est. Ad quem almachi⁹. Ergo totus mūdus errat. ⁊ tu cū fratre tuo verum deū nosti? Valerianus r̄ndit. Nos soli nō sum⁹: sed innumērabilis multitudo hanc sanctitatē recepit. Tradūtur igitur sancti in custodiā maximi. Quibus ille ait. O iuuetutis flos purpureus. o german⁹ fraternitatis affect⁹: quō ad mortē quasi ad epulas festinatis? Cui valerianus ait. qđ si crediturum se promitteret. gloriā tunc ipse animaz coz post mortem videret. Et maximus. Fulminib⁹ igneis p̄sumar. si non illū solū deū p̄starear quē adoratis: si p̄tingat qđ dicitis. Ipse igitur maxim⁹ ⁊ omnis eius familia ac vniuersi carnifices crediderunt. ⁊ ab vrbano qđ illuc occulte venit. baptisma susceperunt. **E**rgo dum aurore nocti finē daret. cecilia exclamauit dicēs. Eya milites xp̄i: abijcite opera tenebray ⁊ induimini arma lucis. Quarto igitur militario ab vrbē sancti ad statuā iouis ducuntur. Et dum sacrificare nollent: pariter decol-

lantur. Tūc maximus cum iuramēto asseruit se in hora passionis eoz. angelos vidisse fulgentes. ⁊ anias eoz quasi virgines de thalamo exeūtes. quas in gremio suo in celū angeli detulerūt. Almachius vero audiēs maximū xp̄ianū effectū eū plūbatis tamdiu cedi fecit quousq; sp̄m excussit. Cui⁹ corpus sancta cecilia iuxta valerianū ⁊ tiburcum sepeluit. Tūc almachi⁹ facultates amboz cepit inquirere. ⁊ ceciliā tanq̄ valerianū p̄iugem coram se fecit astare. Iussitq; vt ydolīs immolaret. aut sententiā mortis incurreret. Cum autē ad hoc ab apparitorib⁹ vigeretur. ⁊ illi vehementer flierēt. eo qđ puella tam decora ⁊ nobilis vltro se morti traderet. dixit ad eos. Hoc boni iuuenes nō est iuuentūte p̄dere s; mutare. dare lutū ⁊ accipere aurū. dare vile habitaculū ⁊ accipere p̄ciosū. dare breuē angulū ⁊ accipere forū p̄tuidū. Si quis pro nūmo solidos daret: nomē veloci⁹ festinaretis? Deus autē qđ accepit simplū: reddet centuplū. Creditis bis que dico? Et illi. Credim⁹ xp̄m verū esse deum qui talem possidet famulā. Uo:ato igitur vrbano ep̄o. quadringenti ⁊ ampl⁹ baptisati sunt. Tūc almachi⁹ sanctā ceciliā ad se vocās ait. Cui⁹ p̄ditionis es? Et illa. Ingenua sum ⁊ nobil. Cui almachi⁹. Ego te de religione interrogo. Et cecilia. Interrogatio tua stultū sumit incitū qđ duas r̄siones vna putat inquisitione p̄cludi. Cui almachi⁹. Unde tibi tanta p̄sumptio r̄ndendi? At illa. De p̄scientia bona. ⁊ fide nō ficta. Cui almachi⁹. Ignoras cui⁹ p̄tatis sum. At illa. Prās vestra est quasi vter vtro repletus quem si acus pupugerit: omnis protin⁹ rigo: pallefcit. ⁊ qđ in se rigidum h̄re cernitur incuruatur. Cui almachi⁹. Ab iniurijs cepisti. ⁊ in iniurijs p̄seueras. Cecilia r̄ndit. Iniuria non dicitur nisi qđ verbis fallentib⁹ irrogatur. Unde aut iniuriā doce si falsa locuta sum. aut teipsum corripe calumniam inferentem. Sed nos scientes sanctum dei nomen. oīno negare nō possum⁹. Melius est em̄ feliciter mori qđ infeliciter viuere. Cui almachi⁹. Ut qđ cum tanta supbia loqueris. Et illa. Non est superbia sed p̄stantia. Cui almachi⁹. Infelix: ignoras qđ viuificādi ⁊ mortificādi michi est tradita prās. Et illa. Contra veritatē publicā probo te nūc esse mentitū. Vitam em̄ viuētibus tollere potes. mortis autē dare nō potes. Es igitur minister mortis: nō vite. Cui almachi⁹. Jam depone amentia: ⁊ sacrificia dijs. Cui cecilia. Nescio vbi oculos amiseris. Nam quos tu deos dicis: omnes nos saxa esse videntur. Adite igitur manum: ⁊ tangendo

De sancto

discere quod oculis non vales videre. Tunc iratus almachius iussit eam ad domum suam reduci. ibique tota die et nocte iussit eam in bulliere balneo cremari. Que quasi in loco frigido mansit. nec modicum saltem sudoris pensit. Quod cum audisset almachius iussit eam in ipso balneo decollari. Quam spiculator tribus ictibus in collo percussit: sed tamen caput eius amputare non potuit. Et quod decretum erat ne quarta percussione decollandus acciperet: eam semivivam cruentus carnifex de reliquit. Per triduum autem supervivens omnia que habebat pauperibus tradidit. et omnes quos ad fidem converterat vrbano episcopo commendavit dicens. Triduanas michi inducias postulavi. ut vos tue beatitudini commendarem. et hanc domum meam in ecclesiam consecrarem. Sanctus autem vrbano corpus eius inter episcopos sepeliit. et domum suam in ecclesiam ut rogauerat consecravit. Passa est autem circa annos domini. ccc. xlii. tempore alexandri imperatoris. Alibi autem legitur quod passa sit tempore marci aurelii qui imperavit circa annos domini. ccc. x.

De sancto clemente. clxvi. A

Clemens dicitur a cleos quod est gloria et mens quasi gloriosa mens. Habet enim gloriosam mentem. sed purgatam ab omni sordibus ornatam omni virtute. et decoratam nunc omni felicitate que felicitas persistit in hoc sicut dicit augustinus. in libro de trinitate. quod ibi esse nostrum non habebit mortem. nosse nostrum non habebit errorem. amare nostrum non habebit offensionem. Vel dicitur a clemencia quod clemens et misericors valde fuit. Vel sicut dicitur

Clemente

in glosario. Clemens dicitur dulcis. iustus. maturus. pius. Iustus in actione. dulcis in sermone. maturus in conversatione. pius in intentione. Eius vitam ipse in suo itinerario inseruit. maxime usque in illud locum in quo qualiter beato petro in pontificatu successit ostenditur. Cetera ex eius gestis que communiter habentur sumuntur.

Clemens episcopus ex nobili romano. profapia ortus est. Pater eius faustianus. mater vero eius macidiana nuncupata est. Habuitque duos fratres quorum unus fustinus alter faustus dicebatur. Cumque macidiana mater eius mira corporis pulcritudine polleret. frater viri sui libidinoso amore in eam vehementer exarsit. Cum autem eam quotidie molestarer. et ipsa sibi nullatenus assentire vellet. viros suo hoc reuelare timeret. ne inter duos fratres inimicitias suscitaret. cogitavit per aliquod tempus se a patria absentare: donec illicitus amor quietesceret. que aspectus sue presentie inflammaret. ut autem hoc a viro suo obtinere valeret. somnium calidissime pinguis. quod in hunc modum viro suo retulit dicens. Ecce quidam michi per visum apparuit: michi precipiens ut festinus cum duobus geminis scilicet faustiano et fausto ex urbe discederem: et tamdiu abessem: donec ipse michi reditum impetraret. Quod si non facerem simul cum omnibus liberis interire. Quod vir audiens vehementer expavit. ac uxorem cum duobus liberis et familia multa athenis misit ut ibi maneret et filios faceret erudiri. Mox autem filium scilicet clementem cum esset annorum quinque sibi pater in solacium retinuit. Cum autem mater cum filijs nauigaret. nocte quadam navis naufragium pertulit. et mater sine filijs a fluctibus eiecta super quoddam saxum euasit. Que duos natos perisse desperans pre nimio dolore in maris fundum se precipitasse: nisi quod saltem eorum cadavera se reperturam sperabat. At vero ubi nec vivos nec mortuos se reperire posse cognouit. clamoribus et ululatus maris dabat manus suas mortibus lacerabat. nec ullam consolationem ab aliquo recipere volebat. Cumque multe mulieres astarent que sua infortunia eidem narrarent. et illa ex hoc consolationem non reciperet. affuit quedam mulier inter ceteras que virum suum adolescentem et nautam in mari perisse asseruit. et ob hoc sui amore postmodum nubere recusavit. Recepra igitur qualicumque consolatione apud ipsam manebat. et quotidianum victum suis manibus acquirebat. Sed non multum post manus eius quas crebris moribus lacerauerat. et sine sensu et motu adeo sunt effecte ut cum ipsis nullatenus operari possent. Illa autem que eas susceperat paralysim incurrit. et de